

АКАДЕМІКУ МИКОЛІ ДМИТРОВИЧУ ТРОНЬКУ — 70!

28 лютого своє 70-річчя відзначив видатний український учений, академік Микола Дмитрович Тронько. Миколу Дмитровича шанують не за нагороди чи посади, а як чудову, щирю людину, яка так багато зробила для вітчизняної науки. Справді, директор Інституту ендокринології та обміну речовин імені В.П. Комісаренка, член-кореспондент Національної академії наук, академік Національної академії медичних наук України, лауреат Державної премії України в галузі науки й техніки, організатор науки та охорони здоров'я — приклад поєднання унікального досвіду науковця, організатора охорони здоров'я, педагога. Мудра і добра людина, вимогливий, але справедливий керівник, спеціаліст найвищого рівня, він щедро ділиться своїм досвідом, знаннями. Він досяг усього в житті лише завдяки власній величезній працездатності, організованості, високій ерудиції та вимогливості до себе. Його людяність, щирість, доброзичливість, чуйність, вміння і бажання прийти на допомогу кожному поєднуються з великою вимогливістю і до своїх колег.

Микола Дмитрович народився в родині військового лікаря на Далекому Сході, де батько після закінчення Харківського медичного інституту був на військовій службі. Уже згодом батька перевели до Черкас, а потім він обійняв посаду начальника одного із санаторіїв міста Хмільник на Вінниччині. Хоча мати Миколи Дмитровича не мала відношення до медицини, але дитячою мрією все таки було бажання лікувати. Микола Дмитрович згадує: «Коли ж прийшов час обирати в медичному інституті спеціалізацію, до моїх рук потрапила книга оповідань Беляєва. В одному з оповідань мене вразило, що герой додавав якусь речовину у борошно, і воно збільшувалося в об'ємі. А згодом я прочитав книгу про гормони, і мене це страшенно захопило».

Так, уже з третього курсу молодий студент відвідував ендокринологічний гурток, а після успішного закінчення Київського медичного інституту вступив до аспірантури в науково-дослідний інститут ендокринології та обміну речовин до Василя Павловича Комісаренка — засновника української ендокринології, і паралельно працював на «швидкій». Під керівництвом В.П. Комісаренка Микола Дмитрович захистив кандидатську дисертацію, присвячену вивченню механізмів впливу нового синтезованого в інституті препарату на стан надниркових залоз, уражених раком. Згодом була і докторська, присвячена обміну стероїдних гормонів. Справді, енергетика корифея ендокринології та стратегічні здібності його послідовника благотворно поєдналися.

По стопах Миколи Дмитровича пішла й донька — вона теж лікар, кандидат медичних наук.

У березні 1986 року Микола Дмитрович обійняв посаду директора НДІ ендокринології та обміну речовин. Та вже через місяць сталася аварія в Чорнобилі, що суттєво вплинуло на роботу всього інституту. Одним із провідних напрямків діяльності інституту став морфологічний і функціональний рак щитоподібної залози. Це був важкий шлях, сповнений помилок і досягнень. Співробітники інституту інколи працювали цілодобово, із надзвичайним ентузіазмом і зазвичай без матеріального заохочення, адже система охорони здоров'я виявилася не готовою до такої глобальної катастрофи.

Нещодавно в Японії академіку Миколі Троньку урочисто вручили міжнародну меморіальну медаль миру імені доктора Нагаї, який постраждав від атомного апокаліпсису 1945 року в Хіросімі й Нагасакі, а також пам'ятну скульптурну фігуру на честь винагороди. Він став першим українським ученим, удостоєним

однієї з найвищих премій Японії в галузі радіаційної медицини. Меморіальна премія миру імені доктора Т. Нагаї була заснована Асоціацією NASHIM у 1995 році для увічнення його заслуг у справі надання допомоги постраждалим від атомного бомбардування на знак боротьби за мир та осуду жаху атомних бомбардувань. Премія була присуджена за цикл робіт, які поглибили розуміння фундаментальних і прикладних аспектів у галузі радіаційної ендокринології. Українські дослідники не тільки вперше показали взаємозв'язок між радіаційним забрудненням і підвищенням частоти захворюваності на рак щитоподібної залози в дітей і підлітків, але й виявили пряму залежність ризику розвитку хвороби від поглинутої дози радіації. Завдяки цьому змінилася тактика і стратегія ведення пацієнтів дитячого віку з раком даної локалізації. Крім того, було встановлено, що навіть через десятиріччя після аварії має місце високий ризик розвитку раку щитоподібної залози, причому максимальний — у людей, які на момент аварії були дітьми чи підлітками.

Після аварії на ЧАЕС Інститут ендокринології та обміну речовин став головним центром розв'язання проблем пацієнтів з ураженнями щитоподібної залози на території України, Білорусі та Російської Федерації, що зазнала впливу аварії. З того часу під керівництвом М.Д. Тронька здійснюється активна співпраця з провідними науковими установами США, Японії, Великобританії, Німеччини, з міжнародними організаціями ВООЗ та ЮНІСЕФ у пошуку рішень постчорнобиль-

ських проблем. Тривалий час разом із науково-дослідними центрами університетів Хіросими та Нагасакі, Радіологічним товариством Японії проводяться дослідження, пов'язані з вивченням наслідків радіаційного забруднення. Для України і колективу Інституту ендокринології найважливішим результатом стала можливість успішно лікувати молодих людей із раком щитоподібної залози і повертати їм високу якість життя. Декілька сотень жінок, які були у підлітковому віці прооперовані з приводу раку щитоподібної залози, стали матерями — в інституті була розроблена тактика ведення таких вагітних.

Авторитет ученого настільки високий, що М.Д. Тронько двічі отримував запрошення виступити з доповідями на конференціях у штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку і багатьох країнах світу.

Академік Микола Дмитрович Тронько також керує відділом фундаментальних і прикладних проблем ендокринології, очолює Асоціацію ендокринологів України.

Микола Дмитрович весь у творчому пошуку. На сьогодні разом з американськими вченими проводяться молекулярно-генетичні дослідження, пов'язані з вивченням механізмів канцерогенезу і пошуком прогностичних маркерів. У центрі уваги — пошук маркерів, що допоможуть встановити підвищений ризик розвитку радіаційного раку щитоподібної залози ще до появи самого захворювання. Крім цього, найближчим часом заплановано провести паралельний морфологічний і молекулярно-генетичний аналіз карцином щитоподіб-

ної залози в людей, народжених після аварії на ЧАЕС. Також у планах вивчення генетичної нестабільності пухлинної тканини щитоподібної залози і поглиблення знань в оцінці ризиків розвитку цього раку. Звичайно, на порядку денному і модернізація матеріально-технічної бази інституту, щоб вийти на розв'язання пріоритетних проблем. Необхідно впроваджувати інноваційні світові методики, які сприятимуть підвищенню рівня діагностики й лікування.

Микола Дмитрович серйозно захоплюється мистецтвом, має унікальну бібліотеку з багатьма раритетними примірниками. Свого часу Микола Дмитрович прочитав надзвичайний твір Сомерсета Моєма «Місяць і мідяки», після чого захопився Гогеном, зібрав майже всі його альбоми, мріяв поїхати на Таїті і відвідати музей Поля Гогена. І така можливість з'явилася! Директор ВООЗ під час відвідин інституту ендокринології запросив М.Д. Тронька на присвячену йодному дефіциту конференцію, що відбудеться на Таїті.

Сьогодні ми з особливою повагою згадуємо про те, що вся трудова діяльність ювіляра нерозривно пов'язана з високою і благородною місією — служінням медицині. Він справою довів свою високу професійну придатність, зробив вагомий особистий внесок у становлення і розвиток медичної науки і охорони здоров'я України. Науковий та творчий доробок М.Д. Тронька збагачує скарбницю світової та української медичної спадщини, зокрема в галузі ендокринології.

Під його керівництвом підготовлено 12 докторів медичних наук і 11 кандидатів медичних наук. Ним створена ендокринологічна школа, що виховала молодих науковців, які вміло примножують його ідеї, наукові пошуки, оригінальні розробки.

Організаційні здібності й енергія керівника гармонійно поєднані у М.Д. Тронька з педагогічним

талантом викладача, науковою працею вченого. Майже 10 років він очолює кафедру ендокринології НМАПО ім. П.Л. Шупика. Вихованці та послідовники вченого — це фактично всі лікарі-ендокринологи України.

М.Д. Тронько бере безпосередню участь в організації національних конгресів ендокринологів, численних науково-практичних конференцій з актуальних проблем ендокринології. Микола Дмитрович — член редакційних колегій багатьох фахових медичних видань, у тому числі «Міжнародного ендокринологічного журналу».

Завдяки своєму сумлінному ставленню до роботи, високому професіоналізму, організаторським здібностям, високій педагогічній майстерності, порядності та щирості він протягом усіх років своєї трудової діяльності та багатьох років роботи в Інституті ендокринології, на кафедрі ендокринології НМАПО ім. П.Л. Шупика заслужено користується авторитетом і повагою співробітників, колишніх курсантів, учнів, лікарів України.

Поєднуючи в собі талант, розум, інтелігентність, ініціативність, надзвичайну працьовитість, вимогливість, витримку, доброту, різнобічну освіченість, зробивши вагомий внесок у розвиток ряду важливих напрямків ендокринології, заснувавши наукову школу, відому далеко за межами України, Микола Дмитрович і сьогодні віддає свою енергію, знання і багатий досвід благородній справі — поверненню здоров'я людині.

Редакційна колегія «Міжнародного ендокринологічного журналу» від щирого серця вітає академіка М.Д. Тронька з ювілеєм і зичить йому ще довгих років інтенсивного життя, міцного здоров'я, добра, щастя і благополуччя, справжніх друзів, які без роздумів розділять із ним і радість, і горе. Бажаємо здоров'я і всього найкращого всім тим, хто дорогий Вам! □